

Vergaderjaar 2012–2013

23 987

Uitbreiding van de Europese Unie

Nr. 131

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK

Vastgesteld 9 september 2013

Van zondag 7 tot en met dinsdag 9 juli 2013 bracht een delegatie van de vaste commissie voor Europese Zaken een werkbezoek aan de Republiek Macedonië. Deze dienstreis omvatte bezoeken aan de hoofdstad Skopje en de gemeenten Struga en Ohrid. De Kamerdelegatie bestond uit de leden Pechtold (delegatieleider; D66), Verheijen (VVD) en Servaes (PvdA) en de griffier Van Haaster. De delegatie werd tijdens het werkbezoek begeleid door de ambassadeur van Nederland in Macedonië, mevrouw Schuurman.

Context van het werkbezoek

Het werkbezoek vond plaats in het kader van het EU-uitbreidingsproces van Macedonië. Als kandidaat-lidstaat is Macedonië in afwachting van een positief besluit over de opening van EU-toetredingsonderhandelingen. Hiervoor is het nodig dat Macedonië de naamkwestie met Griekenland oplost én bovenal substantiële hervormingen doorvoert met betrekking tot de rechtsstaat en bescherming van grondrechten. De delegatie heeft zich door de verschillende locatiebezoeken en gesprekken met diverse betrokkenen bij het EU-uitbreidingsproces een beeld kunnen vormen van de stand van zaken in Macedonië en de geschiktheid van het land om een volgende fase richting het EU-lidmaatschap in te gaan. Deze informatie zal worden betrokken bij de behandeling van het nieuwe voortgangsrapport over Macedonië in de Kamer. Dit rapport wordt elk najaar door de Europese Commissie uitgebracht en bevat conclusies en aanbevelingen ten aanzien van het EU-toetredingsperspectief. De Europese Raad, bestaande uit de regeringsleiders van de EU-lidstaten, zal in zijn bijeenkomst van 19 en 20 december 2013 een besluit nemen over deze conclusies en aanbevelingen.

De delegatie brengt langs de lijnen van het programma als volgt inhoudelijk verslag uit over het werkbezoek aan Macedonië.

Zondag 7 juli 2013

Na aankomst op de luchthaven van Ohrid verplaatste de delegatie zich naar de naastgelegen gemeente Struga waar zij werd ontvangen door de

burgemeester, de heer **Ziadin Sela**. Struga ligt in het zuidwesten van Macedonië dicht bij de grens met Albanië. De heer Sela, eerder in het jaar verkozen tot burgemeester van Struga, sprak over de verhouding tussen de nationale en de lokale bestuurslaag en de mate waarin taken in Macedonië zijn gedecentraliseerd. Ook weidde hij uit over enkele lokale kwesties en de mogelijkheden die samenwerking met buurgemeenten als Ohrid biedt om deze problemen het hoofd te bieden. In het gesprek kwamen verder ook de interetnische relaties en de positie van etnisch Albanezen in Macedonië aan de orde.

Aansluitend aan dit gesprek volgde een bezoek aan het **grensovergangsstation Kafasan**, dat momenteel met financiële hulp van de EU (preaccessiesteun geheten) grondig wordt gemoderniseerd. De douanebeambten leidden de delegatie rond door de grensterminal en lichtten het nieuwe, op Nederlandse leest geschoeide beheersysteem toe. Oogmerk van deze modernisering is het versimpelen van grensprocedures en daardoor verbeteren van de handelsrelaties met Albanië.

Hierna was de delegatie te gast in het buitenverblijf van president **Gjorgji Ivanov** aan het Meer van Ohrid, waar overigens in 2001 het vredesakkoord tussen de Macedonische regering en de Albanese strijders van het UÇK-M werd gesloten. Dit *Ohrid Framework Agreement* maakte een einde aan het interetnische conflict en garandeerde meer rechten voor de Albanese minderheid en andere minderheden, specifiek op het gebied van taal, onderwijs en gelijkwaardige vertegenwoordiging in de overheid.

President Ivanov zette in het gesprek uiteen welke inspanningen Macedonië heeft geleverd om de naamkwestie te beslechten met Griekenland, dat eveneens op historische gronden aanspraak maakt op de naam «Macedonië». Hij sprak de hoop uit dat de naamkwestie in het aanstaande voortgangsverslag van de Europese Commissie geen nieuwe blokkade oplevert voor het openen van de toetredingsonderhandelingen. De delegatieleden toonden begrip voor de positie van Macedonië maar benadrukten op hun beurt dat een positief besluit over toetredingsonderhandelingen ten minste evenzeer afhangt van de autonome voortgang die Macedonië heeft geboekt bij het implementeren van de noodzakelijke hervormingen ten aanzien van de rechtsstaat, justitie en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden.

Na een korte bezichtiging van het belangrijkste culturele erfgoed in Ohrid – byzantijnse iconen en fresco's, tentoongesteld in diverse kerkjes en kapellen – stond een ontmoeting met burgemeester **Nikola Bakrachevski** op het programma. Met de heer Bakrachevski sprak de delegatie over enkele thema's van lokaalpolitieke aard en over het belang van de toeristische sector voor de ontwikkeling van zijn stad. Mede als gevolg van het Macedonische toerismebeleid kiezen ook veel Nederlanders in toenemende mate Ohrid als vakantiebestemming. Na afloop van het gesprek vertrok de delegatie naar Skopje.

Maandag 8 juli 2013

Het programma startte met een briefing door ambassadeur Schuurman over de politieke situatie in Macedonië, de betrekkingen met Nederland en de ontwikkelingen in het EU-uitbreidingsproces. Aansluitend volgde een serie gesprekken in het parlement van Macedonië in Skopje.

De Voorzitter van het parlement, de heer **Trajko Veljanoski**, heette de delegatie van harte welkom. De heer Veljanoski beschreef de vorderingen van Macedonië op het terrein van rechtsstaat, mensenrechten en justitie en schetste tevens de knelpunten die het land weerhouden om een

volgende stap in het EU-uitbreidingsproces te zetten. De delegatie informeerde naar de werkzaamheden van de *Inquiry Committee*, de commissie die onderzoek doet naar de gebeurtenissen in het parlement op 24 december 2012. Op die dag werden de oppositieparlementariërs en de aanwezige journalisten door beveiligers uit het parlement verwijderd toen een discussie over de begroting uit de hand liep. De begroting is vervolgens, in afwezigheid van oppositie en media, door de regeringspartijen aangenomen. Nadat de belangrijkste oppositiepartij, de sociaaldemocratische SDSM, vervolgens de zittingen van het parlement een aantal weken had geboycot, werd op 1 maart 2013 een akkoord gesloten tussen regerings- en oppositiepartijen. Besloten werd om een onderzoekscommissie in het leven te roepen die uiterlijk in september 2013 rapport uitbrengt en aanbevelingen doet voor verbetering. De heer Veljanoski verklaarde desgevraagd, dat hij uitzielt naar het rapport, dat volgens hem zal bijdragen aan het democratisch herstel en de weg voorwaarts zal wijzen.

Voorts sprak de delegatie met de commissie Europese Zaken van het Macedonische parlement onder leiding van de heer **Nexhati Jakupi**. In dit gesprek werd uitvoerig stilgestaan bij de voortgang van de hervormingen en de resultaten van de *High Level Accession Dialogue*. Om de impasse, ontstaan door het uitblijven van een startdatum voor de toetredingsonderhandelingen, te doorbreken werd in 2012 gestart met deze dialoog tussen de Macedonische regering en de Europese Commissie. Hierbij zijn rechtsstaat, media en vrijheid van meningsuiting, hervorming van het openbaar bestuur, hervorming van het kiesstelsel en het versterken van de markteconomie als vijf belangrijkste prioriteiten benoemd. Deze dialoog dient ter voorbereiding op de eventuele opening van de toetredingsonderhandelingen en dan vooral de onderhandelingshoofdstukken 23 (rechtsstaat en fundamentele rechten) en 24 (justitie, vrijheid en veiligheid) van het *acquis communautaire*.

Het verraste de delegatie dat de grootste oppositiepartij in Macedonië (de SDSM) niet aanwezig was tijdens het gesprek met de commissie Europese Zaken, hetgeen de pluriformiteit van de bijdragen beperkte. Op verzoek van de delegatie werd ook het woord gegund aan de enige parlementariër die van oppositiezijde aanwezig was. De delegatie achtte het van belang om alle verschillende politieke opvattingen te kunnen horen en dankte alle sprekers voor hun interventies.

De delegatie sprak eveneens met enkele leden van de Vriendschapsgroep Nederland van het Macedonische parlement, voorgezeten door de heer **Rexhail Ismaili**. In dit gesprek werd een scala aan onderwerpen te berde gebracht, waaronder met name toerisme, handels- en economische relaties, kenniseconomie, landbouw en horticultuur. De Macedonische parlementariërs betoonden zich zeer geïnteresseerd in de Nederlandse expertise op deze beleidsterreinen en spraken de intentie uit om in de toekomst Nederland met een bezoek te vereren.

Hierna had de delegatie een ontmoeting met enkele ambassadeurs van West-Europese EU-lidstaten en met het hoofd van de EU-missie in Macedonië, ambassadeur **Aivo Orav**, om hun zienswijzen op het EU-uitbreidingsproces van Macedonië te vernemen.

Aansluitend bracht de delegatie een kort bezoek aan het **LHBT-centrum** in het oude gedeelte van Skopje. Dit centrum voor de emancipatie van seksuele minderheden (Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transseksuelen) in Macedonië is in korte tijd meermalen belaagd en in brand gestoken. Dit centrum wordt mede gefinancierd door het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken. De delegatie sprak met enkele

medewerkers van het centrum over de bescherming van seksuele minderheden in Macedonië. Daarbij was ook de politieagent aanwezig die tijdens de belaging in het LHBT-centrum was en verdere escalatie wist te voorkomen door de belagers te verjagen. De delegatie dankte en roemde deze politieagent voor zijn kordate, voorbeeldige optreden.

Aan het einde van de middag verplaatste de delegatie zich naar de overheidswijk voor een onderhoud met de Minister van Buitenlandse Zaken, de heer **Nikola Poposki**. In dit gesprek kwam de vrijheid van pers en van meningsuiting nadrukkelijk aan de orde. In Macedonië zijn, in elk geval in het verleden, gevallen bekend van vervolging van journalisten door de overheid onder het mom van laster of smaad. De delegatie beschreef de democratische middelen die de overheid in Nederland ten dienste staan om vermeend onjuiste berichtgeving te corrigeren: via het publieke debat, zelfregulering door de persberoepsgroep en desnoods de gang naar de civiele rechter. De heer Poposki voerde hierop aan, dat het Macedonische parlement onlangs wetten heeft aangenomen, die de vrijheid van meningsuiting beter beschermen en oneigenlijke vervolging van journalisten door de overheid onmogelijk maken.

Mede in dit kader bracht de delegatie het lot van de Macedonische journalist onder de aandacht die al twee maanden in voorarrest zit wegens het destijds publiceren van de naam van een kroongetuige in een vijf jaar oude moordzaak. De delegatie verbaasde zich over deze gang van zaken en informeerde bij de Minister van Buitenlandse Zaken of de Macedonische regering wil toestaan dat deze journalist door een of meer ambassadeurs van EU-lidstaten wordt bezocht. De Minister zegde vervolgens toe, dit binnen de Macedonische regering te bespreken en hierop later nog terug te komen.

's Avonds was de delegatie te gast in de residentie van ambassadeur **Marriët Schuurman**, tezamen met vertegenwoordigers van verscheidene non-gouvernementele organisaties in Macedonië. Op informele wijze bespraken zij de thema's democratische controle, mensenrechten en rechtsstaat/media met elkaar.

Dinsdag 9 juli 2013

In de ochtend voerde de delegatie een gesprek met enkele **Nederlandse ondernemers** in Skopje. Zij deelden hun ervaringen in het bedrijfsleven van Macedonië, dat zich door een veel informelere omgangsvorm en wijze van zakendoen laat typeren dan in Nederland gebruikelijk is. In de uitoefening van hun bedrijf zijn zij weleens geconfronteerd met bureaucratische tegenwerking of zelfs corruptie. Evenwel zijn de (bedrijfseconomische) voordelen groter dan de nadelen, zodat deze Nederlanders na vele jaren nog altijd een onderneming in Macedonië drijven.

Aansluitend aan dit gesprek bracht de delegatie ten slotte een bezoek aan de textielonderneming «Macedonia Garment Industry» van Nederlander **Marcel Melles**. De heer Melles heeft in enkele jaren tijd een florerend bedrijf opgebouwd dat zich toelegt op de vervaardiging van pantalons en daarbij werkgelegenheid voor tientallen lokale productiemedewerkers creëert. De rondleiding door het bedrijf bood de delegatie een goed inzicht in de kracht van het Nederlandse ondernemerschap in Macedonië. De Nederlandse ambassade vervult hier, voor zover nodig en gewenst, een belangrijke ondersteunende of bemiddelende rol in de contacten met de Macedonische autoriteiten.

Dankzegging

De delegatie hecht eraan haar buitengewone waardering uit te spreken voor de organisaties en personen die dit werkbezoek mogelijk hebben gemaakt. De delegatie is ambassadeur Schuurman en haar medewerkers zeer erkentelijk voor de deskundige, prettige begeleiding en dito voorbereiding van het werkbezoek. De delegatie dankt eveneens de ambassade van Macedonië in Den Haag onder leiding van ambassadeur Dimitrov voor de medewerking aan het werkbezoek. Ten slotte is de delegatie veel dank verschuldigd aan de gesprekspartners in Macedonië die zich van harte bereid verklaarden om de delegatie te ontvangen en van informatie te dienen.

De voorzitter van de delegatie,
Pechtold

De griffier van de delegatie,
Van Haaster